

+

ПОЗИТИВАН ЖИВОТ

ЧОВЕКОЉУБЉЕ

ДОБРОТВОРНА ФОНДАЦИЈА
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ СРБИЈЕ
„Др Милан Јовановић Батућ“

Brot
für die Welt

+Позитиван
ЖИВОТ

Аутори текстова:

Прим др. Данијела Симић, специјалиста епидемиологије, Одељење за HIV инфекцију, РРП, хепатитисе и туберкулозу при Центру за превенцију болести, Институт за јавно здравље Србије ” Др Милан Јовановић Батут”, Београд
Проф. др Јован Ранин, специјалиста инфектологије, Центар за HIV /сиду, Клиника за инфективне и тропске болести “Др Коста Јовановић” Београд
Др Дубравка Салемовић, специјалиста инфектологије, Центар за HIV /сиду, Клиника за инфективне и тропске болести “Др Коста Јовановић” Београд
Доц. др Јелена Симић, Правни факултет, Универзитет Унион, Београд
Тијана Милошевић, дипломирани правник, Канцеларија поверенице за равноправност
Гордана Марчетић Радуновић, мастер социјални радник и психотерапеут
Марина Мијатовић, адвокат

Уредници:

Доц. др Верица Јовановић, Институт за јавно здравље Србије “Др Милан Јовановић Батут”
Мр. Драган М. Макојевић, Човекољубље, Добротворна фондација Српске Православне Цркве

Рецензент:

Александра Божиновић Кнежевић, координатор пројекта, Човекољубље, Добротворна фондација Српске Православне Цркве

Дизајн корица:

Владо Вранешевић

Издавач:

Човекољубље Добротворна фондација Српске Православне Цркве

Штампа: Агенција за издаваштво Бернар, Србија

Тираж: 3000 примерака

Година: 2019

ISBN 978-86-88757-08-9

Штампање овог Водича омогућио је *Brot fur die Welt*. За његов садржај одговоран је искључиво издавач и ни под којим околностима не може представљати ставове Brot fur die Welt.

Изјава о одрицању од одговорности: Ставови наведени у овом документу су ставови аутора и не одражавају нужно службено мишљење Института за јавно здравље Србије “Др Милан Јовановић Батут” и Човекољубља Добротворне фондације Српске Православне Цркве.

САДРЖАЈ

	ПРЕДГОВОР	1
1.	ЕПИДЕМИОЛОГИЈА И РАНА ДИЈАГНОСТИКА HIV ИНФЕКЦИЈЕ	2
	1.1. Основне информације о HIV инфекцији и AIDS-у	2
	1.2. Епидемиолошка ситуација HIV инфекције у свету	4
	1.3. Епидемиолошка ситуација HIV инфекције у Републици Србији	5
	1.4. Значај раног дијагностиковања HIV инфекције	6
	1.5. Обавештавање блиских контаката/сексуалних партнера особа са дијагностикованом HIV инфекцијом	8
2.	ПРИНЦИПИ САВРЕМЕНОГ ЛЕЧЕЊА ПАЦИЈЕНАТА	11
	2.1. Увод	11
	2.2. Почетно испитивање пацијената са HIV инфекцијом	12
	2.3. Почетак ARV (антиретровирусне) терапије	13
	2.4. Испитивање пацијената по започињању ARV терапије	15
3.	РЕПРОДУКТИВНО ЗДРАВЉЕ И HIV	17
	3.1. Увод	17
	3.2. Репродуктивне могућности парова који живе са HIV-ом , медицинска, етичка и правна питања	17
	3.3. Концепција пара: HIV негативна жена HIV позитиван мушкарац	18
	3.4. Концепција пара: HIV позитивна жена HIV негативан мушкарац	20
	3.5. Концепција пара: HIV позитивна жена HIV позитиван мушкарац	20
	3.6. Примена PreP (пре-експозициона профилакса) код партнера који је HIV негативан у случају дискордантних парова	21
	3.7. Превенција вертикалне трансмисије HIV-а са мајке на дете	22
	3.8. Гинеколошка обољења HIV позитивних жена Бактеријска вагиноза, Вулвовагинална кандидијаза	25
	3.9. Сексуално преносиве инфекције (SPI/STI)	26
	3.10. Најчешће SPI у HIV позитивних мушкараца и HIV позитивних жена сифилис гонореја инфекције хламидијама	27
	3.11. Вирусне инфекције које се могу пренети сексуалним контактом	28
4.	ПРАВА У ОБЛАСТИ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ ЗА ОСОБЕ КОЈЕ ЖИВЕ СА HIV –ом	29
	4.1. Увод	29
	4.2. Приступ лечењу	29
	4.3. Систем здравствене заштите Републике Србије	31
	4.4. Систем здравственог осигурања	32

4.5.	Ослобађање од плаћања партиципације	34
4.6.	Рефундација трошкова	35
4.7.	Здравствена заштита особа које живе са HIV-ом	36
4.8.	Заштита права из обавезног здравственог осигурања	37
4.9.	Лекар у примарној здравственој заштити-изабрани лекар	38
4.10.	Закон о заштити становништва од заразних болести	43
4.11.	Листа лекова	43
4.12.	Електронски рецепт	44
4.13.	Права и дужности пацијената	46
4.14.	Право на приговор	49
4.15.	Право на приватност	50
4.16.	Закон о правима пацијената	51
4.17.	Закон о заштити података о личности	52
4.18.	Етичке норме	54
4.19.	Дужности особа које живе са HIV –ом у вези са заштитом јавног здравља	54
4.20.	Закон о правима пацијената	55
4.21.	Закон о заштити становништва од заразних болести	56
4.22.	Кривични законик и HIV	56
4.23.	Особе које живе са HIV –ом према којима се извршавају кривичне санкције	57
4.24.	Провера здравственог стања/ HIV статуса приликом путовања у друге земље	58
4.25.	Пренос лекова приликом путовања у друге земље	58
4.26.	Бесплатна правна помоћ	58
5.	ПРАВА У ОБЛАСТИ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ	61
5.1.	Опште информације о Центру за социјални рад	61
5.2.	О правима и услугама које пружа Центар за социјални рад	62
5.3.	Први контакт са Центром за социјални рад	63
5.4.	Материјална подршка, услови и процедуре	64
5.5.	Новчана социјална помоћ	64
5.6.	Увећана новчана социјална помоћ	66
5.7.	Додатак за туђу негу и помоћ	66
5.8.	Увећани додатак за туђу негу и помоћ	67
5.9.	Посебна новчана накнада	67
5.10.	Једнократна новчана помоћ	68
5.11.	Право на повремену новчану помоћ	68
5.12.	Интервентна једнократна новчана помоћ	69
5.13.	Право на сталну новчану помоћ	69
5.14.	Право на средства за личне потребе	70
5.15.	Бесплатан оброк у народној кухињи	70
5.16.	Црквена народна кухиња у Београду	70
5.17.	Право на дечији додатак	71
5.18.	Субвенције на основу трошкова за комуналне производе, услуге и закупнине	73
5.19.	Центар за социјални рад Београд	76
5.20.	Центар за социјални рад	76

5.21.	Центар за социјални рад Ниш	77
5.22.	Центар за социјални рад Крагујевац	77
5.23.	Смештај у установе соц. заштите – домови за одрасла и старија лица	77
5.24.	Смештај у прихватилиште за одрасла и старија лица	78
5.25.	Дневне услуге у заједници	79
6.	ВОДИЧ КРОЗ РАДНО ПРАВО	81
6.1.	УВОД	81
6.2.	Право на рад је гарантовано Уставом Републике Србије	81
6.3.	Право на рад према законима	82
6.4.	Закон о раду	82
6.5.	Распоред радног времена	86
6.6.	Право запосленог на одмор и одсуство	87
6.7.	Модел одсуствовања са рада	88
6.8.	Привремена спреченост за рад (услед болести)	88
6.9.	Шта је све зарада?	89
6.10.	Шта значи накнада зараде?	91
6.11.	Престанак радног односа	92
6.12.	Заштита запослених	94
6.13.	Злостављање на раду (мобинг)	95
6.14.	Заштита од злостављања	96
7.	ПОЈАМ И ОБЛИЦИ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ	98
7.1.	УВОД	98
7.2.	Непосредна дискриминација	100
7.3.	Посредна дискриминација	100
7.4.	Узнемирујуће и понижавајуће понашање	101
7.5.	Забрана позивања на одговорност	102
7.6.	Шта није дискриминација?	102
7.7.	Повереник за заштиту равноправности, ко је и шта ради	103
7.8.	Поступак пред Повереником, Притужба	104
7.9.	Када Повереник не може да поступа по притужби	105
7.10.	Ток поступка	106
7.11.	Судска заштита од дискриминације	107
7.12.	Специфична правила везана за утврђивање и доказивање дискриминације	108
7.13.	Правило о прерасподели терета доказивања	108
7.14.	Ситуационо тестирање дискриминације	109
7.15.	Други органи значајни за заштиту људских права	111
7.16.	Заштитник грађана-надлежност	111
7.17.	Поступак пред заштитником грађана	112
7.18.	Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности-надлежност /поступак	114
7.19.	Саветник за заштиту права пацијената/надлежност	119
7.20.	Покретање поступка пред Саветником за заштиту права пацијената	120

4. ПРАВА У ОБЛАСТИ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ ЗА ОСОБЕ КОЈЕ ЖИВЕ СА HIV-ом

Аутор: Доц. др Јелена Симић

4.1. УВОД

У Републици Србији здравствена заштита особа које живе са HIV-ом регулисана је сетом закона и подзаконских аката који ближе уређују њихов правни положај. Поред Устава Републике Србије³ као највишег правног акта наше земље, Закон о здравственој заштити⁴, Закон о здравственом осигурању⁵, Закон о заштити становништа од заразних болести⁶ и Закон о правима пацијената⁷, чине основни сет закона, који са својим подзаконским актима, прописују права и обавезе из здравствене заштите особа које живе са HIV-ом. Значајан документ је и Стратегија за превенцију и контролу HIV инфекције и AIDS-а Републике Србије за период 2018–2025. године⁸ коју је Влада Републике Србије усвојила 6. августа 2018. године и која представља осмогодишњи оквир за развој, имплементацију, мониторинг и евалуацију националног одговора на HIV инфекцију. Уз ове законске документе као изузетно важни у припреми овог текста показали су се и Закон о заштити података о личности,⁹ Закон о забрани дискриминације,¹⁰ Кривични законик¹¹, Закон о извршењу кривичних санкција¹² као и Кодекс медицинске етике Лекарске коморе Србије¹³ и Кодекс етике доктора стоматологије¹⁴.

4.2. Приступ лечењу

Уколико су ваши резултати, приликом иницијалног тестирања на HIV позитивни, потребно је да се уради потврдни тест. Особа се упућује здравственим радницима који се баве лечењем HIV инфекције, сходно томе где

*Ауторка је доценткиња на Правном факултету Универзитета Унион у Београду, емаил: jelena.simic@pravnofakultet.rs

³ Устав Републике Србије, "Сл. гласник РС", бр. 98/2006.

⁴ Закон о здравственој заштити, "Сл. гласник РС", бр. 25/2019.

⁵ Закон о здравственом осигурању, "Сл. гласник РС", бр. 25/2019.

⁶ Закон о заштити становништва од заразних болести, "Сл. гласник РС", бр. 15/2016.

⁷ Закон о правима пацијената, "Сл. гласник РС", бр. 45/2013 и 25/2019 - др. закон.

⁸ Стратегија за превенцију и контролу HIV инфекције и AIDS-а у Републици Србији, 2018–2025. године, "Службени гласник РС", бр. 61/2018.

⁹ Закон о заштити података о личности "Сл.гласник РС" бр. 87/2018 од 13.11.2018.

¹⁰ Закон о забрани дискриминације, "Сл. гласник РС", бр. 22/2009.

¹¹ Кривични законик, "Сл. гласник РС", бр. 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 - испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014 и 94/2016.

¹² Закон о извршењу кривичних санкција, "Сл. гласник РС", бр. 55/2014.

¹³ Кодекс медицинске етике Лекарске коморе Србије, "Сл. гласник РС", бр. 104/2016.

¹⁴ Етички кодекс доктора стоматологије „Службени гласник РС“, бр. 14/2008.

сте се тестирали. Након дијагностиковане HIV инфекције, они се баве проценом вашег здравственог статуса и приступа се лечењу. На територији Републике Србије постоји неколико Центара за HIV/AIDS и сви се налазе у оквиру Клиника за инфективне болести:

➤ Клинички центар Србије

Клиника за инфективне и тропске болести

Центар за HIV/AIDS у Београду, Булевар ослобођења 16

Телефон 011/ 2685 299

Радно време амбуланте за HIV/AIDS

Радним данима од 8,30-14ч, а уторком и четвртком и послеподне од 13.30-20ч

➤ Клинички центар Војводине

Инфективна клиника

Центар за HIV/AIDS у Новом Саду, Хајдук Вељкова 1

Телефон: 021/484-3484,

Радно време амбуланте радним данима од 7,30-13ч, а уторком до 18ч

➤ Клинички центар Крагујевац

Клиника за инфективне болести

Центар за HIV/AIDS у Крагујевцу, Змај Јовина 30

Телефон: 034/50-52-59

Радно време амбуланте четвртком од 8-14ч;

➤ Клинички центар Ниш

Клиника за инфективне болести

Центар за HIV/AIDS у Нишу, Булевар Зорана Ђинђића 48

Телефон: 066/805-14-99

Радно време амбуланте уторак 9,30-14ч;

Прегледи пацијената се не заказују. Од документације је потребно понети: оверену здравствену књижицу, упут надлежног лекара (изабрани лекар), као и постојећу медицинску документацију.

4.3. Систем здравствене заштите Републике Србије

У Републици Србији, грађанин Републике Србије, као и страни држављанин и лице без држављанства које је стално настањено или привремено борави у Републици Србији, има право на здравствену заштиту, у складу са законом, и дужност да чува и унапређује своје и здравље других грађана.¹⁵

Закон о здравственој заштити (даље: ЗЗЗ) дефинише обим здравствене заштите становништва и он у основи обухвата:¹⁶

- 1) очување и унапређење здравља, спречавање, откривање, сузбијање и контролу фактора ризика за настанак обољења, стицање знања и навика о здравом начину живота;
- 2) спречавање, сузбијање и рано откривање болести;
- 3) правовремену дијагностику, благовремено, делотворно и ефикасно лечење, здравствену негу и рехабилитацију оболелих и повређених;
- 4) информације које су становништву или појединцу потребне за одговорно поступање и за остваривање права на здравствену заштиту.

Закон о здравственој заштити посебно уређује друштвену бригу за здравље на нивоу Републике Србије која се остварује обезбеђивањем здравствене заштите групацијама становништва које су изложене повећаном ризику оболевања, здравствене заштите лица у вези са спречавањем, сузбијањем, раним откривањем и лечењем болести и стања од већег јавноздравственог значаја, као и здравствене заштите социјално угроженог становништва, под једнаким условима на територији Републике Србије.¹⁷ У групацију становништа која је изложена повећаном ризику оболевања између осталих спадају,¹⁸ и лица у вези са лечењем од заразних болести које су утврђене законом, односно и лица са инфекцијом узрокованом вирусом хумане имунодефицијенције (HIV-ом).¹⁹

¹⁵ Члан 3. Закона о здравственој заштити, "Сл. гласник РС", бр. 25/2019.

¹⁶ Члан 8. Закона о здравственој заштити

¹⁷ Члан 11. Закона о здравственој заштити

¹⁸ Члан 11. став 2. тачка 6. Закона о здравственој заштити

¹⁹ Члан 5. став 2. тачка 2. алинеја 3, Закон о заштити становништва од заразних болести, "Сл. гласник РС", бр. 15/2016.

4.4. Систем здравственог осигурања

Обавеза и основни задатак Републичког фонда за здравствено осигурање као организације за обавезно здравствено осигурање, јесте да омогући осигураним лицима остваривање права на здравствену заштиту која су дефинисана Законом о здравственом осигурању и подзаконским актима донетим за спровођење тог закона.²⁰

Особа која се лечи од HIV инфекције и других заразних болести спада у посебно заштићену групу осигураника и има гарантовано здравствено осигурање и у случају дуговања по основу доприноса за здравствено осигурање, као и у случају да не испуњава опште услове за стицање својства осигураника или не испуњава услове да буде осигурана као члан породице осигураника.²¹

Права из здравственог осигурања особа која живи са HIV-ом остварује на основу оверене исправе о здравственом осигурању (картица здравственог осигурања, потврда за коришћење здравствене заштите, здравствена књижица).²²

За остваривање права на здравствену заштиту и здравствено осигурање потребно је обратити се референтној установи на територији на којој особа која живи HIV-ом има стално пребивалиште - Дом здравља или Филијала републичког фонда за здравствено осигурања.

Права из обавезног здравственог осигурања су:²³

- 1) право на здравствену заштиту;
- 2) право на новчане накнаде.

Право на здравствену заштиту обезбеђује се за случај настанка болести и повреде ван рада, као и у случају повреде на раду или професионалне болести.²⁴

Право на здравствену заштиту обухвата:²⁵

- 1) мере превенције и раног откривања болести;

²⁰ Члан 228. Закон о здравственом осигурању, "Сл. гласник РС", бр. 25/2019.

²¹ Члан 16. став 1. тачка 5. Закона о здравственом осигурању

²² Чл. 2 и 2а, Правилника о исправи о здравственом осигурању и посебној исправи за коришћење здравствене заштите,

https://www.rfzo.rs/download/pravilnici/isprave/Pravilnik_o_ispravi-ptekst-16122016.pdf, 5.05.2019.

²³ Члан 49. Закона о здравственом осигурању, "Сл. гласник РС", бр. 25/2019.

²⁴ Члан 51. став 2. Закона о здравственом осигурању

²⁵ Члан 52. Закона о здравственом осигурању

- 2) прегледе и лечење у вези са планирањем породице, у току трудноће, порођаја и до 12 месеци након порођаја;
- 3) прегледе и лечење у случају болести и повреде;
- 4) прегледе и лечење болести уста и зуба;
- 5) медицинску рехабилитацију у случају болести и повреде;
- 6) лекове;
- 7) медицинска средства.

Право на новчане накнаде обухвата:²⁶

- 1) право на накнаду зараде, односно накнаду плате за време привремене спречености за рад осигураника (у даљем тексту: право на накнаду зараде);
- 2) право на накнаду трошкова превоза у вези са коришћењем здравствене заштите (у даљем тексту: право на накнаду трошкова превоза).

Оболелим, односно особама које живе са HIV-ом, у зависности од медицинских индикација и стручно-методолошких и доктринарних ставова, обезбеђују се:²⁷

- 1) указивање хитне медицинске помоћи на месту медицинске хитности или у здравственој установи, односно приватној пракси, а у случају повреде спровођење имунизације (потребне постекспозиционе заштите против тетануса, беснила, хепатитиса Б);
- 2) хитан санитарски превоз у случају болести или повреде које су опасне по живот осигураног лица;
- 3) санитарски превоз који није хитан, када је оправдан и медицински неопходан;
- 4) прегледи и лечење у примарној здравственој заштити, од стране изабраног лекара, као и у месту становања осигураног лица;
- 5) амбулантни прегледи и лечење код лекара специјалисте и здравственог сарадника, по упуту изабраног лекара, односно лекара специјалисте;
- 6) лабораторијска, рендгенска и друга дијагностика која је предложена од изабраног лекара или лекара специјалисте, а медицински је неопходна и оправдана за дијагностику и лечење болести или повреде;

²⁶ Члан 71. Закона о здравственом осигурању

²⁷ Члан 55 Закона о здравственом осигурању

7) стационарно лечење када је оправдано и медицински неопходно, које обухвата прегледе и лечење од стране лекара специјалисте, медицинску негу, смештај у заједничкој соби или соби интензивне неге и исхрану, односно специфичну дијету у стационарној здравственој установи;

8) право на пратиоца осигураном лицу до навршених 15 година живота, као и осигураном лицу старијем од 15 година живота које је теже телесно или душевно ометено у развоју, односно лицу код кога је због обољења или повреде дошло до губитка појединих телесних или психичких функција због чега то лице није у могућности да самостално обавља свакодневне активности, укључујући лица са оштећењем слуха, вида и говора, за време стационарног лечења и медицинске рехабилитације, а да је то медицински неопходно, осим ако овим законом није друкчије одређено;

9) кућно лечење када је оправдано и медицински неопходно;

10) палијативно збрињавање.

4.5. Ослобађање од плаћања партиципације

Здравствена заштита из средстава обавезног здравственог осигурања у пуном износу и то без плаћања партиципације, обезбеђује се лицима која су својство осигураника, стекла као лица у вези са лечењем HIV инфекције или других заразних болести које су утврђене посебним законом којим се уређује област заштите становништва од заразних болести.²⁸ Потврду о ослобађању од плаћања партиципације издаје изабрани лекар опште праксе.

Здравствена заштита која се обезбеђује из средстава обавезног здравственог осигурања у пуном износу, односно 100% од цене здравствене услуге, обухвата прегледе и лечење у вези са HIV инфекцијом и осталим заразним болестима за које је законом предвиђено спровођење мера за спречавање њиховог ширења.²⁹

²⁸ Члан 27. став 1. тачка 5. Правилника о садржају и обиму права на здравствену заштиту из обавезног здравственог осигурања и о партиципацији за 2019. годину. https://www.rfzo.rs/index.php/pravilnici_5.05.2019.

²⁹ Члан 24. став 1. тачка 5. Правилника о садржају и обиму права на здравствену заштиту из обавезног здравственог осигурања и о партиципацији за 2019. годину.

4.6. Рефундација трошкова

Све трошкове здравствене заштите, који су утврђени као право из здравственог осигурања, финансира Републички фонд за здравствено осигурање. Здравствена установа је у обавези да осигураницима пружи све неопходне прегледе, интервенције, лекове, медицинска средства, имплантате и медицинско-техничка помагала која су утврђена као право из обавезног здравственог осигурања и према процедури коју је прописао РФЗО. Ординирајући доктор је за све здравствене услуге или дијагностичке процедуре које пацијенту предложи, лекове које му сугерише да користи, или уколико саветује да се здравствена услуга обави у другој здравственој установи, дужан да те предлоге изда у писаној форми, а не да их усмено сугерише.

Осигураници који сматрају да им је нека здравствена услуга неосновано наплаћена, имају право да својој матичној филијали РФЗО поднесу захтев за повраћај новца, тј. рефундацију. Уз захтев се подноси комплетна медицинска и рачунска документација, а новац се осигуранику враћа, уколико филијала утврди да је услуга неосновано наплаћена.³⁰

Здравствене услуге које здравствена установа не може да пружи у року од 30 дана, осигураници могу да обаве у другој установи, а да трошкове рефундирају у филијали здравственог осигурања. Могућност рефундације постоји за здравствене услуге као што су лабораторијске анализе, рентген, ултразвучни и други прегледи, медицинска рехабилитација и други специјалистички и дијагностички прегледи. Изузетак представљају здравствене услуге за које је прописано утврђивање листа чекања (МР и ЦТ дијагностика, коронарографија срца, реваскуларизација миокарда „Вурасс“ хирургијом, уградња ендопротеза кука итд.) и редовни контролни прегледи (на три, четири, шест месеци, годину дана...), као и неопходне дијагностичке и лабораторијске анализе потребне за тај преглед. Редовне контролне прегледе и уз њих неопходне дијагностичке и лабораторијске анализе, установа је дужна да пружи до рока у којем је доктор тражио преглед, а који може бити и дужи од 30 дана.

Да би осигураник остварио право на рефундацију, неопходно је да му здравствена установа која није у могућности да у року од 30 дана пружи потребну здравствену услугу, изда потврду о немогућности пружања те услуге. Образац можете пронаћи на овој адреси:

http://www.rfzo.rs/download/pravilnici/nacin_i_postupak/ObrazacP3.pdf.

³⁰ Види вебсајт Републичког фонда за здравствено осигурање:

<https://rfzo.rs/index.php/osiguranalica/refundacija> 5.05.2019.

Након што од здравствене установе добију потврду, осигураници имају могућност да о свом трошку здравствену услугу добију у некој другој установи, односно у приватној пракси, а да новац рефундирају од надлежне филијале здравственог осигурања.

Захтев за рефундацију подноси се у матичној филијали РФЗО. Образац можете пронаћи на овој адреси:

http://www.rfzo.rs/download/pravilnici/nacin_i_postupak/ObrazacREF1.pdf.

Уз захтев се прилаже потврда о немогућности пружања услуге (образац ПЗ) и комплетна медицинска и рачунска документација.

Уколико филијала утврди да је захтев за рефундацију основан, новац ће осигуранику бити враћен у висини стварних трошкова.

4.7. Здравствена заштита особа које живе са HIV-ом

Особа са HIV-ом право на здравствену заштиту остварује у здравственим установама, са којима Републички фонд закључује уговоре о пружању и финансирању здравствене заштите.

Закон о здравственој заштити прописује ко су пружаоци здравствене заштите:³¹

- 1) здравствене установе у јавној и приватној својини;
- 2) високошколске установе здравствене струке и друга правна лица за која је посебним законом предвиђено да обављају и послове здравствене делатности (у даљем тексту: друга правна лица);
- 3) приватна пракса;
- 4) здравствени радници који обављају здравствену делатност, у складу са законом;
- 5) друге високошколске установе, односно научно-образовне и научне установе, уз мишљење Министарства, у складу са законом.

Особа са HIV-ом може остварити основну здравствену заштиту у Дому здравља на територији општине на којој има пријављено пребивалиште (адреса из личне карте), а специјалистичко-поликлиничку здравствену заштиту и болничко лечење у оквиру Клиничких центара, сходно пребивалишту.

Позитиван резултат лабораторијског испитивања у обавезним и препорученим здравственим прегледима биолошког материјала на присуство анти-HIV антитела, анти-HCV антитела, антитрепонемалних антитела и HBsAg,

³¹ Члан 27. Закона о здравственој заштити, "Сл. гласник РС", бр. 25/2019.

не сме бити ограничење за пружање медицинских или других услуга, као што су смештај у установе социјалне заштите (домови за стара лица, домови за незбринуту децу, сигурне куће за жртве насиља, ђачке и студентске домове).³²

Услуге кућне неге и лечења нису обезбеђене у складу с потребама особа са дијагностикованом HIV инфекцијом. Исто тако, палијативна нега, иако је превиђена Правилником о садржају и обиму права на здравствену заштиту из обавезног здравственог осигурања и о партиципацији за 2019. годину,³³ није организована, упркос постојања Стратегије за палијативно збрињавање (преузето из Ситуационе анализе).³⁴ Наведени Правилник палијативно збрињавање дефинише као свеобухватну и континуирану бригу о осигураном лицу оболелом од малигних тумора, болести срца и крвних судова, дијабетеса, опструктивне болести плућа, болести HIV/AIDS, последица саобраћајне несреће и трауматизма у терминалном стадијуму болести.³⁵ Циљ палијативног збрињавања осигураног лица је мање патње, више достојанства и бољи квалитет живота.

Законом нису предвиђене посебне мере изолације и карантина за пацијенте у вези са HIV инфекцијом.³⁶

4.8. Заштита права из обавезног здравственог осигурања

Особа са HIV позитивним статусом која сматра да је о њеном праву из обавезног здравственог осигурања донета одлука у супротности са Законом о здравственом осигурању, може да покрене поступак заштите права, који у првом степену решава филијала, а у другом степену Републички фонд,³⁷ односно Покрајински фонд за подручје аутономне покрајине, ако законом није друкчије одређено.³⁸

³² Члан 36. Правилника о обавезним здравственим прегледима одређених категорија запослених лица у објектима под санитарним надзором, обавезним и препорученим здравственим прегледима којима подлежу одређене категорије становништва, „Сл.гласник РС“, бр. 3/2017

³³ Правилник о садржају и обиму права на здравствену заштиту из обавезног здравственог осигурања и о партиципацији за 2019. годину, "Сл.гласник РС", бр.7/2019.

³⁴ Стратегија за превенцију и контролу HIV инфекције и AIDS-а у Републици Србији, 2018–2025. године, "Службени гласник РС", бр. 61/2018.

³⁵ Члан 11. Став 7. Правилника о садржају и обиму права на здравствену заштиту из обавезног здравственог осигурања и о партиципацији за 2019. годину

³⁶ Види чл. 26-31. Закона о заштити становништва од заразних болести, "Сл. гласник РС", бр. 15/2016.

³⁷ Члан 165. Закона о здравственом осигурању

³⁸ Члан 166. став 1. Закона о здравственом осигурању

Против коначног акта Републичког фонда којим је одлучено о праву из обавезног здравственог осигурања, може се покренути управни спор.³⁹

4.9. Лекар у примарној здравственој заштити - Изабрани лекар

Осигурано лице остварује здравствену заштиту код изабраног лекара непосредно без упута.⁴⁰

Законом о здравственом осигурању дефинисано је право на избор лекара у Дому здравља на подручју матичне филијале здравственог осигурања (која је осигуранику издала здравствену књижицу) или на подручју пребивалишта, односно боравишта.⁴¹ Корисници који привремено бораве ван места пребивалишта (ученици, студенти, лица смештена у установе социјалне заштите, деца у хранитељским породицама, итд.), лекара бирају у месту привременог боравка.

Лекар се бира на период од једне календарске године, од дана избора до 31. децембра текуће године, са списка лекара који мора бити видно истакнут у дому здравља и на званичној презентацији установе. Осигурано лице приликом прве посете изабраном лекару потписује изјаву о избору изабраног лекара, а под одређеним условима, може променити изабраног лекара и пре истека периода на који га је изабрало.⁴² Потребно је да грађани код себе имају здравствену књижицу и личну карту. Изјава о избору и промени изабраног лекара се попуњава у три примерка, од којих један добија пацијент, један остаје код изабраног лекара, док се један шаље матичној филијали Републичког фонда за здравствено осигурање. Код промене изабраног лекара, здравствени картон осигураног лица доставља се новоизабраном лекару службеним путем. На захтев осигураног лица, здравствена установа дужна је да изда копију здравственог картона.⁴³ Ако је изабрани лекар привремено одсутан (годишњи одмор, боловање, службени пут, итд.), дом здравља је у обавези да обезбеди лекара који привремено замењује изабраног лекара.

³⁹ Члан 167. Закона о здравственом осигурању

⁴⁰ Члан 34, став 1. Правилника о начину и поступку остваривања права из обавезног здравственог осигурања, ("Сл. гласник РС", бр. 10/2010, 18/2010 - испр., 46/2010, 52/2010 - испр., 80/2010, 60/2011 - одлука УС, 1/2013 и 108/2017)

⁴¹ Члан 18. Правилника о начину и поступку остваривања права из обавезног здравственог осигурања

⁴² Члан 23. Правилника о начину и поступку остваривања права из обавезног здравственог осигурања

⁴³ Члан 33. Правилника о начину и поступку остваривања права из обавезног здравственог осигурања

Изабрани лекар дужан је да прими свако осигурано лице које га изабере, осим ако је код тог изабраног лекара евидентиран број осигураних лица већи од утврђеног стандарда броја осигураних лица по једном изабраном лекару.⁴⁴

Изабрани лекар је:⁴⁵

- 1) доктор медицине или доктор медицине специјалиста опште медицине, односно специјалиста медицине рада;
- 2) доктор медицине специјалиста педијатрије;
- 3) доктор медицине специјалиста гинекологије;
- 4) доктор стоматологије или доктор стоматологије специјалиста дечије и превентивне стоматологије.

Осигурано лице може имати само по једног изабраног лекара из наведених грана медицине.⁴⁶

Сви пунолетни грађани имају право на избор доктора медицине, специјалисте опште медицине или специјалисте медицине рада. Деца млађа од 18 година имају право на изабраног доктора специјалисту педијатрије. Особе женског пола старије од 15 година имају право на изабраног доктора специјалисту гинекологије и акушерства. Особе млађе од 18 година или старије од 65 година имају право на избор доктора стоматологије.

Право на стоматолошке услуге из обавезног здравственог осигурања имају:⁴⁷

1. У потпуности на терет обавезног здравственог осигурања – прегледи и лечење болести уста и зуба:

- изузев протетских услуга, жене у вези са трудноћом и 12 месеци после порођаја

- деца до навршених 18 година живота

- старија лица тешко телесно или душевно ометена у развоју, као и лица са тежим урођеним

или стеченим деформитетом лица и вилица

⁴⁴ Члан 141. Закона о здравственом осигурању, "Сл. гласник РС", бр. 25/2019.

⁴⁵ Члан 139, став 1. Закона о здравственом осигурању

⁴⁶ Члан 139. Закона о здравственом осигурању

⁴⁷ Види Чл. 12, 21, 24., Правилник о садржају и обиму права на здравствену заштиту из обавезног здравственог осигурања и о партиципацији за 2019. годину, "Сл.гласник РС", бр.7/2019.

- одрасла лица којима је неопходна хитна стоматолошка здравствена заштита

- у оквиру преоперативног и постоперативног третмана малигнух болести

максиллофацијалне регије

- прегледи и лечење уста и зуба, изузев протетског збрињавања, пре операције срца

и трансплантације бубрега

- ђаци и студенти до 26. године живота у току школовања имају право на стоматолошку здравствену заштиту о трошку осигурања и могу бесплатно обавити стоматолошке прегледе и лечења зуба и уста.

2. Уз партиципацију од 50 динара:

– лечење компликација каријеса код деце и омладине, вађење зуба као последица каријеса (врши се на Одељењу за дечију и превентивну стоматологију и Одељењу оралне хирургије).

3. Уз партиципацију у износу од 35% од цене стоматолошке услуге:

– израда акрилатне тоталне и парцијалне протезе код особа старијих од 65 година (налог за израду протезе пацијент мора оверити у пословници Фонда).

Сви остали пацијенти плаћају пуну цену стоматолошке услуге.

Циљ је да сваки корисник има изабраног лекара у Дому здравља, кога бира својом вољом.

Следеће медицинске услуге можете добити од изабраног лекара:⁴⁸

1) он организује и спроводи мере на очувању и унапређењу здравља осигураних лица, откривању и сузбијању фактора ризика за настанак болести, обавља превентивне прегледе, мере и поступке, укључујући и здравствено васпитање;

2) ради на спровођењу скрининг програма у складу с посебним програмима донетим у складу са законом којим се уређује здравствена заштита;

3) обавља прегледе и дијагностику;

4) одређује начин и врсту лечења, прати ток лечења и усклађује мишљења и предлоге за наставак лечења осигураног лица;

⁴⁸ Члан 143. Закона о здравственом осигурању

- 5) указује хитну медицинску помоћ;
- 6) упућује осигурано лице на амбулантно-специјалистичке прегледе или у другу одговарајућу здравствену установу, односно код другог даваоца здравствених услуга према медицинским индикацијама, прати ток лечења и усклађује мишљења и предлоге за наставак лечења осигураног лица и упућује осигурано лице на секундарни и терцијарни ниво здравствене заштите;
- 7) одређује врсту и дужину кућног лечења и прати спровођење кућног лечења;
- 8) прописује лекове и медицинска средства;
- 9) спроводи здравствену заштиту из области менталног здравља;
- 10) води прописану медицинску документацију и евиденције о лечењу и здравственом стању осигураног лица, у складу са законом;
- 11) даје оцену о здравственом стању осигураног лица и упућује осигурано лице на оцену радне способности, односно инвалидности, у складу са овим законом;
- 12) утврђује привремену спреченост за рад осигураника до 60 дана спречености за рад, осим у случајевима посебно уређених законом и предлаже првостепеној, односно другостепеној лекарској комисији продужење привремене спречености за рад, осим ако овим законом није друкчије одређено;
- 13) утврђује привремену спреченост за рад осигураника на стационарном лечењу;
- 14) утврђује привремену спреченост за рад осигураника ради неге члана уже породице, у складу са законом;
- 15) предлаже првостепеној лекарској комисији да утврди потребу за рад осигураника са скраћеним радним временом у току лечења, у складу са овим законом;
- 16) утврђује потребу да осигурано лице има пратиоца за време путовања;
- 17) даје мишљење о томе да ли је осигураник намерно проузроковао привремену спреченост за рад, односно да ли је оздрављење намерно спречио;
- 18) даје налаз и мишљење о здравственом стању осигураног лица на основу чега се издаје потврда о здравственом стању осигураног лица ради коришћења здравствене заштите у иностранству;
- 19) утврђује потребу и врсту превозног средства за превоз осигураног лица, с обзиром на његово здравствено стање;

20) одређује старост трудноће ради остваривања права на одсуствовање са рада због трудноће и порођаја;

21) даје мишљење о здравственом стању детета ради остваривања права осигураника на одсуствовање са рада због неопходне посебне неге детета, у складу са законом;

22) утврђује привремену спреченост за рад осигураника у складу са прописима о запошљавању и осигурању за случај незапослености;

23) врши друге послове у вези са остваривањем права из здравственог осигурања, у складу са законом.

Изузетно важна ствар за особе које живе са HIV-ом је уписивање шифре болести Б20,21, 22, 23, 24 на упутима за медицинске третмане. С обзиром да не постоји прецизна правна регулатива о томе, остављено је изабраном лекару да процени од коликог је значаја за медицински третман на који вас упућује, да наведе вашу шифру болести. Зато је од изузетног значаја да са вашим изабраним лекаром, развијете однос узајамног поверења и договарате се о вашем лечењу. Не носи исту тежину, упућивање на једноставне и неинванзивне медицинске третмане у односу на упућивање на оперативни захват или неку инванзивну медицинску дијагностику. Међутим код дознака за боловање, обавезно је уписивање дијагнозе (нпр. уколико сте хоспитализовани у Центру за HIV /AIDS на вашим дознакама за послодаваца, биће написана шифра болести или уколико сте хоспитализовани на неком другом одељењу услед компликација проурокованих HIV-ом, шифра Б 20 биће видљива на дознакама). Један о разлога уписивања дијагнозе је правдање средстава потребних за лечење.

Изабрани лекар може своја овлашћења која се односе на дијагностику и лечење, укључујући и прописивање лекова на рецепт као и упућивање на стационарно лечење да пренесе на надлежног лекара-специјалисту, ако то захтева здравствено стање осигураног лица и рационалност у пружању здравствене заштите.⁴⁹ У том случају, изабрани лекар, упутом преноси овлашћење на надлежног лекара специјалисту. На упуту мора прецизно да се наведе која овлашћења се преносе и за који период. Лекар специјалиста, коме је изабрани лекар пренео своја овлашћења, дужан је без обзира на трајање овлашћења, једном месечно да извештава изабраног лекара о току лечења осигураног лица.⁵⁰

⁴⁹ Члан 37, став 1. Правилника о начину и поступку остваривања права из обавезног здравственог осигурања

⁵⁰ Члан 37, став 3. Правилника о начину и поступку остваривања права из обавезног здравственог осигурања

У пракси АРВ терапију (антиретровирусне лекове за лечење HIV инфекције) преписује ваш инфектолог.

4.10. Закон о заштити становништва од заразних болести

Закон о заштити становништва од заразних болести и његове одредбе имају приоритет у односу на спровођење осталих мера у области здравствене заштите.

Према одредбама Закона о заштити становништва од заразних болести,⁵¹ заштита становништва од заразних болести јесте организована и свеукупна делатност друштва са циљем спречавања и сузбијања заразних болести, као и њиховог одстрањивања и искорењивања а спровођење мера заштите становништва од заразних болести прописаних овим законом и обезбеђивање средстава за њихово спровођење имају приоритет у односу на спровођење осталих мера у области здравствене заштите.⁵²

Као заразна болест, овим Законом, препозната је, између осталих, и полно преносива болест - инфекција узрокована вирусом хумане имунодефицијенције (HIV-ом), над којом се спроводи епидемиолошки надзор и против које се примењују мере спречавања и сузбијања заразних болести.⁵³

Лица оболела од заразних болести имају право и обавезу да се лече и придржавају прописаних мера и упутстава здравствених установа и приватне праксе. Лица која стално или повремено излучују узрочнике заразне болести, обавезна су да се придржавају прописаних мера и упутстава које одреди надлежни доктор медицине, односно доктор медицине специјалиста епидемиологије.⁵⁴

4.11. Листа лекова

Листа лекова је саставни део Правилника о Листи лекова који се прописују и издају на терет средстава обавезног здравственог осигурања. На веб сајту РФЗО-а омогућена је претрага базе лекова која омогућава брже и лакше добијање информација о лековима који се финансирају из средстава здравственог осигурања.⁵⁵

Уколико Вам лекар препоручи лек који се не налази на Листи лекова, укуцавањем његовог ИНН-а (интернационалног незаштићеног имена) можете

⁵¹ Закон о заштити становништва од заразних болести, Сл. гласник РС", бр. 15/2016.

⁵² Члан 3. став 1 и 5 Закона о заштити становништва од заразних болести.

⁵³ Члан 5. став 1. тачка 2. алинеја 3. Закона о заштити становништва од заразних болести.

⁵⁴ Члан 13. Ст. 2. и 3. Закона о заштити становништва од заразних болести.

⁵⁵ Види вебсајт РФЗО: <http://rfzo.rs/index.php/osiguranalica/lekovi-info>, 5.05.2019.

проверити да ли се лек истог ИНН-а, али другог произвођача налази на Листи лекова.

На веб сајту Републичког фонда за здравствено осигурање можете пронаћи следеће информације: претрагу листе лекова који се прописују и издају на терет средстава обавезног здравственог осигурања, доступност лекова који се прописују и издају на терет средстава обавезног здравственог осигурања, новости о лековима који се прописују и издају на терет средстава обавезног здравственог осигурања, табеларни приказ статуса предмета по захтевима за стављање лекова на листу лекова.

Такође, сви корисници имају могућност да путем система за праћење доступности лекова (осигураним лицима) који се прописују и издају на терет средстава обавезног здравственог осигурања пријаве све евентуалне потешкоће у приступу лековима који се финансирају из средстава обавезног здравственог осигурања путем електронске поште и то Републичком фонду за здравствено осигурање на: info.lekovi@rfzo.rs.

4.12. Електронски рецепт

Од 1. марта 2019. године ступио је на снагу Правилник о обрасцу и садржини лекарског рецепта, начину издавања и прописивања лекова⁵⁶.

Осигураном лицу лек прописује и лекарски рецепт издаје изабрани лекар и/или лекар специјалиста.⁵⁷

Лекар специјалиста код кога је изабрани лекар упутио осигурано лице ради остваривања специјалистичко-консултативне здравствене заштите, у извештају који се доставља изабраном лекару даје мишљење и предлаже терапију леком.⁵⁸ На основу извештаја лекара специјалисте, осигураном лицу лекарски рецепт за предложени лек издаје изабрани лекар.⁵⁹

⁵⁶ Правилник о обрасцу и садржини лекарског рецепта, начину издавања и прописивања лекова, "Сл. гласник РС", бр. 74/2018 и 87/2018.

⁵⁷ Члан 73. став 1 и 2 Правилник о обрасцу и садржини лекарског рецепта, начину издавања и прописивања лекова

⁵⁸ Члан 73. став 3. Правилник о обрасцу и садржини лекарског рецепта, начину издавања и прописивања лекова

⁵⁹ Члан 73. став 4. Правилник о обрасцу и садржини лекарског рецепта, начину издавања и прописивања лекова

За особе које живе са HIV –ом електронски рецепт функционише на следећи начин:

Први корак је да одаберете апотеку у којој ћете убудуће преузимати прописану терапију. Терапију можете подићи у било којој државној или приватној апотеци са којом РФЗО има потписан уговор. Препорука је да се одаберу две апотеке, односно да друга апотека буде наведена као алтернативно решење. Уколико тек почињете да користите АРВ терапију, прво требате отићи у изабрану апотеку и обавестити надлежну особу у апотеци о терапији коју пијете као и о вашој намери да убудуће ту преузimate терапију. Свака апотека може да набавља АРВ терапију.

Други корак је одлазак код лекара. Пацијент треба да оде код лекара специјалисте⁶⁰ (у пракси инфектолог преписује АРВ терапију) који ће му преписати терапију и електронски је уписати у компјутер. Лекару треба рећи коју сте апотеку/е одабрали. Рецепт ће бити прослеђен у ту апотеку и ви ћете моћи да одете и да подигнете свој лек. Одабиром апотеке штитите податак о вашем HIV статусу. Ваша терапија (статус) ће бити видљива једино у апотеци коју сте одабрали. У другим апотекама то неће бити видљиво.

Приликом подизања терапије путем Е-рецепта пацијент треба само да покаже своју здравствену картицу (не постоји више папирни рецепт). На тај начин ћете подизати терапију сваког месеца (на три или шест месеци) без потребе да идете код инфектолога сваког месеца уколико вам је здравствено стање задовољавајуће. То не значи да не можете да одете код инфектолога, уколико имате потребу.

Напомене:

- Од дана посете лекару односно уписивања терапије у систем Е-рецепта, рок за одлазак у одабрану апотеку је 15 дана.
- Од дана преузимања прве терапије (за први месец) системом Е-рецепта следећа терапија (за наредни месец) може да се преузме истог датума наредног месеца (најраније и најкасније 7 дана пре или после тог датума).
- Од сада апотеке могу да издају терапију само на основу здравствене картице (књижице) и уведене терапије Е-рецептом и то за потребе за месец дана.

⁶⁰ Члан 73. Правилник о обрасцу и садржини лекарског рецепта, начину издавања и прописивања лекова. Осигураном лицу лек прописује и лекарски рецепт издаје и лекар специјалиста када му изабрани лекар пренесе овлашћење у складу са чланом 37. овог правилника.

У случајевима када се Е-рецепт не може издавати (услед пада система, нестанка струје или недоступности Е-рецепта), може се издати папирни рецепт на новој форми, који садржи јединствени идентификатор.

4.13. Права и дужности пацијената

Законом о правима пацијената уређују се права пацијената приликом коришћења здравствене заштите, начин остваривања и начин заштите тих права, као и друга питања у вези са правима и дужностима пацијената. Закон прописује следећа права пацијената:

- право на доступност здравствене заштите

пацијент има право на доступну и квалитетну здравствену заштиту, у складу са својим здравственим стањем, има право на једнак приступ здравственој служби, без дискриминације у односу на финансијске могућности, место становања, врсту обољења, време приступа здравственој служби или у односу на неку другу различитост која може да буде узрок дискриминације.⁶¹

- право на информације

пацијент има право на све врсте информација о стању свога здравља, здравственој служби и начину како је користи, има право на информације о правима из здравственог осигурања и поступцима за остваривање тих права као и на информацију о имену и презимену и професионалном статусу здравствених радника, односно здравствених сарадника који учествују у предузимању медицинских мера и поступку његовог лечења уопште.⁶²

- право на превентивне мере

пацијент има право на одговарајуће здравствене услуге ради очувања и унапређења здравља, спречавања, сузбијања и раног откривања болести и других поремећаја здравља.⁶³

- право на квалитет пружања здравствене услуге

пацијент има право на благовремену и квалитетну здравствену услугу, у складу са здравственим стањем и утврђеним стручним стандардима која подразумева одговарајући ниво пружања здравствених услуга и хуманог односа према пацијенту.⁶⁴

⁶¹ Члан 6. Закона о правима пацијената

⁶² Члан 7. Закона о правима пацијената

⁶³ Члан 8. Закона о правима пацијената

⁶⁴ Члан 9. Закона о правима пацијената

- право на безбедност пацијента

пацијент има право на безбедност у остваривању здравствене заштите, у складу са савременим достигнућима здравствене струке и науке, с циљем постизања најповољнијег исхода лечења и смањења ризика за настанак нежељених последица по здравље пацијента, на најмању могућу меру. Здравствена установа је дужна да се стара о безбедности у пружању здравствене заштите. Пацијент не може трпети штету проузроковану неадекватним функционисањем здравствене службе.⁶⁵

- право на обавештење

пацијент има право да од надлежног здравственог радника благовремено добије обавештење, које му је потребно како би донео одлуку да пристане или не пристане на предложену медицинску меру.⁶⁶

- право на слободан избор

пацијент има право на слободан избор доктора медицине, односно доктора стоматологије, здравствене установе, као и слободан избор предложених медицинских мера.⁶⁷

- право на друго стручно мишљење

пацијент има право да на лични захтев од доктора медицине, односно доктора стоматологије, који није директно учествовао у пружању здравствене услуге, затражи друго стручно мишљење о стању свога здравља.

- право на престанак

пацијент има право да слободно одлучује о свему што се тиче његовог живота и здравља, осим у случајевима када то директно угрожава живот и здравље других лица. Без пристанка пацијента не сме се, по правилу, над њим предузети никаква медицинска мера.⁶⁸

- право на увид у медицинску документацију

пацијент има право увида у своју медицинску документацију. Чланови уже породице пацијента имају, изузетно, право увида у медицинску документацију свог члана породице, ако су ти подаци од значаја за њихово лечење. Надлежни здравствени радник дужан је да уредно води медицинску документацију, у складу са законом, и да евидентира све предузете медицинске мере, а посебно

⁶⁵ Члан 10. Закона о правима пацијената

⁶⁶ Члан 11. Закона о правима пацијената

⁶⁷ Члан 12. Закона о правима пацијената

⁶⁸ Члан 15. Закона о правима пацијената

анамнезу, дијагнозу, дијагностичке мере, терапију и резултат терапије, као и савете дате пацијенту.⁶⁹

- право пацијента који учествује у медицинском истраживању

медицинско истраживање које укључује пунолетног пословно способног пацијента може се предузимати само уз његов пристанак. Пацијент има право да учествује у клиничком испитивању лекова и медицинских средстава, у складу са законом којим се уређује област лекова и медицинских средстава. Пацијент, који због медицинског истраживања претрпи штету на свом телу или здрављу, има право на накнаду штете у складу са законом, без обзира на кривицу.⁷⁰

- право детета у стационарним здравственим установама

дете до навршених 15 година живота, има право да буде смештено на болничко лечење у пратњи једног од родитеља, усвојитеља или старатеља, увек када је то могуће.⁷¹

- право пацијента да на сопствену одговорност напусти стационарну здравствену установу

пацијент има право да на сопствену одговорност напусти стационарну здравствену установу, осим у случајевима прописаним посебним законом.⁷²

- право на олакшавање патњи и бола

пацијент има право на највиши ниво олакшавања патње и бола, сагласно општеприхваћеним стручним стандардима и етичким принципима, што подразумева терапију бола и хумано палијативно збрињавање али не и еутаназију.⁷³

- право на поштовање пацијентовог времена

здравствена установа је дужна да поштује пацијентово време и да пацијента благовремено обавести о промени термина пружања заказане здравствене услуге. Здравствена установа је дужна да пацијенту, коме је конзилијум лекара предложио одређену дијагностичку процедуру ради давања мишљења о даљем лечењу, изврши одмах, односно у року који је одредио конзилијум лекара.⁷⁴

⁶⁹ Члан 20. Закона о правима пацијената

⁷⁰ Члан 25. Закона о правима пацијената

⁷¹ Члан 26. Закона о правима пацијената

⁷² Члан 27. Закона о правима пацијената

⁷³ Чан 28. Закона о правима пацијената

⁷⁴ Члан 29. Закона о правима пацијената

- право на накнаду штете

пацијент који због стручне грешке здравственог радника, односно здравственог сарадника, у остваривању здравствене заштите претрпи штету на свом телу, или се стручном грешком проузрокује погоршање његовог здравственог стања, има право на накнаду штете према општим правилима о одговорности за штету.⁷⁵

О праву на приговор и правима на приватност и поверљивост информација као и право на поверљивост података о здравственом стању пацијента нешто детаљније у делу који следи.

4.14. Право на приговор

Једно од Законом утврђених права пацијената је и право на приговор. Уколико пацијент сматра да му је ускраћено право на здравствену заштиту, или да му је поступком здравственог радника, односно здравственог сарадника, ускраћено неко право из области здравствене заштите, он има право да упути приговор.

Поступак се покреће подношењем приговора, који пацијент, односно његов законски заступник, може поднети писано (поштом, електронском поштом), или усмено на записник.

Приговор се заводи у писарници, која доставља приговор саветнику за заштиту права пацијената, преко Сектора за заштиту права пацијената. Саветник пацијената по поднетом приговору утврђује све битне околности и чињенице у вези са наводима изнетим у приговору и сачињава извештај у коме доноси закључак о основаности приговора. Извештај доставља подносиоцу приговора.

Приликом подношења приговора, пацијент, односно његов законски заступник, прилаже следећу документацију:

- Приговор и фотокопију медицинске документације која је у вези са наводима из приговора, а коју добровољно прилаже.

Према Закону о правима пацијената, саветник пацијената има двоструку улогу:

поступа по поднетом приговору пацијента и даје потребне савете и информације о правима пацијената.

Заштиту права пацијената обезбеђује јединица локалне самоуправе, одређивањем лица које обавља послове саветника за заштиту права пацијената (саветник пацијената) и образовањем Савета за здравље. У циљу информисања грађана јединице локалне самоуправе и здравствене установе имају обавезу да на видном месту истакну податке о имену и презимену саветника, адреси и броју

⁷⁵ Члан 31. Закона о правима пацијената

телефона на који се могу обратити за потребне савете и информације, односно да поднесу приговор.⁷⁶

Град Београд је образовао Канцеларију за заштиту права пацијената, у којој раде саветници пацијената за читаву територију града Београда. Подаци о Канцеларији за заштиту права пацијената су:

Адреса: Улица Тиршова број 1

Број собе, спрат: приземље, канцеларија број 9

Радно време: радним даном од 7,30 до 15,30 часова

Телефон и е-маил: **011/360-56-34**; savetnik.pacijenata@beograd.gov.rs

Рад саветника пацијената ближе је регулисан Правилником о начину поступања по приговору, обрасцу и садржају записника и извештаја саветника за заштиту права пацијената.⁷⁷

Подносилац приговора који је незадовољан извештајем саветника може се, у складу са законом, обратити Савету за здравље, здравственој инспекцији, односно надлежном органу организације здравственог осигурања код које је пацијент здравствено осигуран.⁷⁸

Савет разматра приговоре, а потом о утврђеним чињеницама обавештава подносиоца приговора и директора здравствене установе, односно оснивача приватне праксе на коју се приговор односи и даје одговарајуће препоруке.

4.15. Право на приватност

Откривање података о HIV статусу може повредити приватност особе која живи са HIV-ом и изазвати друге нежељене последице, као што су неприхватање, дискриминација, насиље, или друштвено одбацивање.

У делу који следи биће представљене одредбе неколико закона који, свако из свог угла, уређује право на приватност.

⁷⁶ Види на пример: Нови Сад - <http://www.novisad.rs/lat/savetnik-za-zastitu-prava-pacijenata-0> ; Ниш - <http://www.kcnis.rs/index.php/component/content/article/93-ostalo/171-savetnik-za-zastitu-prava-pacijenata> ; Крагујевац - <https://www.kragujevac.rs/e-usluge/zastitnik-prava-pacijenata/>

⁷⁷ Правилник о начину поступања по приговору, обрасцу и садржају записника и извештаја саветника за заштиту права пацијената. „Сл. гласник РС” бр. 71/2013.

⁷⁸ Члан 41. став 5. Закона о правима пацијената, "Сл. гласник РС", бр. 45/2013 и 25/2019 - др. закон.

4.16. Закон о правима пацијената

Закон о правима пацијената уређује право на приватност и поверљивост информација као и право на поверљивост података о здравственом стању пацијента.

Пацијент има право на поверљивост свих личних информација, које је саопштио надлежном здравственом раднику, односно здравственом сараднику, укључујући и оне које се односе на стање његовог здравља и потенцијалне дијагностичке и терапијске процедуре, као и право на заштиту своје приватности током спровођења дијагностичких испитивања и лечења у целини.⁷⁹ Забрањено је да надлежни здравствени радник, односно здравствени сарадник, саопшти другим лицима личне информације пацијента.⁸⁰

Подаци о здравственом стању, односно подаци из медицинске документације, спадају у податке о личности и представљају нарочито осетљиве податке о личности пацијента.⁸¹ Податке о здравственом стању пацијента, па тако и податке о HIV статусу, дужни су да чувају сви здравствени радници, односно здравствени сарадници, као и друга лица запослена у здравственим установама, приватној пракси, организационој јединици високошколске установе здравствене струке која обавља здравствену делатност, другом правном лицу које обавља одређене послове из здравствене делатности у складу са законом, организацији обавезног здравственог осигурања, као и правном лицу које обавља послове добровољног здравственог осигурања, код којих је пацијент здравствено осигуран, а којима су ти подаци доступни и потребни ради остваривања законом утврђених надлежности.⁸²

Лица која неовлашћено, односно без пристанка пацијента или законског заступника, располажу подацима из медицинске документације, и неовлашћено износе у јавност те податке, одговорни су за одавање нарочито осетљивих података, у складу са законом.⁸³

Дужност чувања података о здравственом стању пацијента имају, надлежни здравствени радници, односно здравствени сарадници, као и друга лица запослена у здравственим установама, приватној пракси, организационој јединици високошколске установе здравствене струке која обавља здравствену делатност, другом правном лицу које обавља одређене послове из здравствене делатности у складу са законом, организацији обавезног здравственог осигурања, као и правном лицу које обавља послове добровољног здравственог осигурања, и могу бити ослобођени те дужности само на основу писменог

⁷⁹ Члан 14. став 1. Закона о правима пацијената

⁸⁰ Члан 14. став 2. Закона о правима пацијената

⁸¹ Члан 21. став 1. Закона о правима пацијената

⁸² Члан 21. став 2. Закона о правима пацијената

⁸³ Члан 21. став 4. Закона о правима пацијената

пристанка пацијента, односно његовог законског заступника, или на основу одлуке суда.⁸⁴

Изузетно, надлежни здравствени радник може саопштити податке о здравственом стању пацијента пунолетном члану уже породице, и у случају када пацијент није дао пристанак на саопштавање података о свом здравственом стању, али је саопштавање тих података неопходно ради избегавања здравственог ризика за члана породице.⁸⁵

Ако је пацијент, односно законски заступник, писменом изјавом или овлашћењем овереним код надлежног органа, а које се чува у медицинској документацији, дао пристанак на саопштавање података о здравственом стању, надлежни здравствени радник може саопштити податке о здравственом стању пацијента.⁸⁶

4.17. Закон о заштити података о личности

Према чл. 42. Устава Републике Србије, зајемчена је заштита података о личности. Закон о заштити податка о личности усвојен је у Народној скупштини Републике Србије крајем 2018. године.⁸⁷ Закон је израђен на темељу два правна документа Европске уније и то Опште регулативе о заштити података (ЕУ) 2016/679⁸⁸ и Директиве о заштити физичких лица у вези са обрадом података о личности који су повезани са кривичним делима или извршењем кривичних санкција (ЕУ) 2016/680.⁸⁹

Према овом закону, податак о личности је сваки податак који се односи на физичко лице које је идентификовано или се може идентификовати, и то непосредно на основу једног податка или посредно путем довођења једног података у везу са другим податком. Они се могу односити на његов приватан живот, професионалан живот, као и на јавну сферу његових животних активности.

⁸⁴ Члан 22. став 1. Закона о правима пацијената

⁸⁵ Члан 22. став 3. Закона о правима пацијената

⁸⁶ Члан 22. став 2. Закона о правима пацијената

⁸⁷ Закон је објављен у Службеном гласнику Републике Србије, број 87, 13. новембра 2018. године.

⁸⁸ REGULATION (EU) 2016/679 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data.

⁸⁹ DIRECTIVE (EU) 2016/680 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data by competent authorities for the purposes of the prevention, investigation, detection or prosecution of criminal offences or the execution of criminal penalties, and on the free movement of such data.

Подаци о здрављу су посебна врста података о личности, односно о физичком или менталном здрављу физичког лица, укључујући и оне о пружању здравствених услуга, којима се откривају информације о његовом здравственом стању.⁹⁰ Подаци о здрављу се могу односити на особу која је болесна, здрава или је преминула.

Подаци о здрављу могу бити садржани у писаном документу, фотографији, видео материјалу, звучном запису, у папирном или електронском документу, у узорку ткива човека, кад се ради о биометријским подацима. Обрада података о здрављу, која, између осталог, подразумева и прикупљање и коришћење података, није дозвољена без законског овлашћења или без изричитог пристанка лица чији подаци се обрађују.

Лице на које се подаци односе има право да поднесе притужбу Поверенику за заштиту информација од јавног значаја и заштиту података о личности ако сматра да је обрада података о његовој личности извршена супротно одредбама закона. У поступку по притужби сходно се примењују одредбе закона којим се уређује инспекцијски надзор у делу који се односи на поступање по представкама. Подношење притужбе Поверенику не утиче на право овог лица да покрене друге поступке управне или судске заштите.⁹¹ О овоме се можете информисати у делу Водича који се бави темом Дискриминације и механизмима заштите.

Значај заштите података који се тичу здравственог статуса особе предвиђен је и у Кривичном законнику РС који прописује као посебно кривично дело "неовлашћено откривање тајне". У случају да лекар или друго лице неовлашћено открије тајну коју је сазнало у вршењу свог позива, запрећена казна за лекара је новчана казна или казна затвора до једне године.⁹² Лекар се неће казнити ако открије тајну у општем интересу или интересу другог лица, који је претежнији од интереса чувања тајне.⁹³

⁹⁰ Члан 4. став 1. тачка 16. Закона о заштити података о личности, "Службени гласник РС", број 87/ 2018.

⁹¹ Члан 82. Закона о заштити података о личности

⁹² Члан 141. став 1. Кривичног законика "Сл. гласник РС", бр. 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 - испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014 и 94/2016.

⁹³ Члан 141. став 2. Кривичног законика

4.18. Етичке норме

Обавеза заштите приватности пацијента предвиђена је Кодексом медицинске етике Лекарске коморе Србије и одредбама Етичког кодекса доктора стоматологије.⁹⁴

У професионалну тајну спадају сва сазнања лекара о пацијенту и о његовом личним, породичном и социјалном окружењу, као и све информације у вези са утврђивањем, лечењем и праћењем болести до којих је дошао приликом обављања позива.⁹⁵ Лекар је дужан да чува професионалну тајну и после пацијентове смрти, као и у односу на чланове породице пацијента.⁹⁶

Лекар је ослобођен чувања професионалне тајне ако на то пристане пацијент или његов правни заступник писменим путем, ако чување тајне угрожава живот или здравље пацијента или других људи и ако га на то обавезују законски прописи.⁹⁷ Тајна се одаје само у потребној мери и само одговарајућој особи којој су те информације потребне ради спречавања последица.⁹⁸ У случају ослобађања од професионалне тајне лекар о томе треба да обавести пацијента.⁹⁹ Тако је, на пример, лекар дужан да супружника особе заражене HIV-ом обавести ако му пацијент саопшти да намерава да настави да одржава незаштићене сексуалне односе са својим супружником.

4.19. Дужности особа које живе са HIV-ом у вези са заштитом јавног здравља

Пацијент који тражи да га лекар лечи или да му постави дијагнозу болести, укључујући и особе које живе са HIV-ом, дужан је да учини све што је са становишта медицине потребно да би омогућио жељени успех. Пацијент је дужан да активно учествује у заштити, очувању и унапређењу свог здравља; у потпуности и истинито информисање надлежног здравственог радника, односно здравственог сарадника о свом здравственом стању; придржава се упутстава и предузима мере прописане од стране надлежног здравственог радника, односно здравственог сарадника.¹⁰⁰

⁹⁴ Кодекс медицинске етике Лекарске коморе Србије, "Сл. гласник РС", бр. 104/2016. и Етички кодекс доктора стоматологије, „Службени гласник РС“, бр. 14/ 2008.

⁹⁵ Члан 23. став 1. Кодекса медицинске етике ЛКС

⁹⁶ Члан 23. став 2 и 3 Кодекса медицинске етике ЛКС

⁹⁷ Члан 24. став 1. Кодекса медицинске етике ЛКС

⁹⁸ Члан 24. став 2. Кодекса медицинске етике ЛКС

⁹⁹ Члан 24, став 3 Кодекса медицинске етике ЛКС

¹⁰⁰ Члан 33. Закон о правима пацијената РС "Сл.гласник РС" бр.45/2013.

4.20. Закон о правима пацијената

Закон о правима пацијената, одељак трећи Закона, уређује дужности пацијената и те дужности односе се и на особе које живе са HIV-ом. Дужности пацијената се односе на одговорност за лично здравље, одговорност према другим корисницима здравствених услуга, здравственим радницима, односно здравственим сарадницима, као и другим запосленима у здравственој установи и приватној пракси.¹⁰¹

Закон о правима пацијента препознаје одговорност пацијента у поштовању права других пацијената, здравствених радника и сарадника, уводећи и обавезу пацијента да благовремено информише надлежну здравствену установу о отказивању термина за заказане прегледе и медицинске поступке, као и о промени адресе и телефонског броја, као меру која прати пацијентово право на поштовање његовог времена.

Такође, постоји обавеза придржавања налога доктора медицине нарочито у погледу спречавања даљег преношења/ширења болести. Дакле, савети лекара, поготову они који се односе на спречавање даљег ширења HIV инфекције (нпр. обавезна употреба кондома, недељење прибора за убризгавање илегалних наркотика са другим особама, односно коришћење сопственог стерилног прибора за ињектирање дрога, коришћење личног прибора за хигијену и сл.), по закону су обавезни. Као што је већ поменуто, особа је дужна да даје истините податке током епидемиолошког испитивања и да се придржава одређених мера и упутстава здравствене установе, односно налога доктора медицине, нарочито у погледу спречавања преношења заразне болести.¹⁰² Постоји обавеза поштовања општих аката здравствене установе о условима боравка и понашања у њој, а уколико пацијент жели да прекине лечење, према сопственој одлуци, дужан је о томе дати писмену изјаву која се евидентира у његовој медицинској документацији.¹⁰³

Ако се пацијент не придржава својих дужности дефинисаних законом, надлежни здравствени радник, односно здравствени сарадник, после претходног упозорења, може отказати пружање даље здравствене заштите пацијенту, изузев хитне медицинске помоћи, о чему је дужан да писмено обавести директора здравствене установе, као и да у медицинску документацију пацијента унесе разлоге за одбијање пружања здравствене заштите.¹⁰⁴ У том случају, друге здравствене установе, у складу са овим законом, дужне су да пацијенту обезбеде даље пружање одговарајуће здравствене заштите.

¹⁰¹ Чл. 32-37. Закона о правима пацијената

¹⁰² Члан 69. Закона о заштити становништва од заразних болести

¹⁰³ Члан 27. Ст. 2 и 3 Закона о правима пацијената

¹⁰⁴ Члан 36. Закона о правима пацијената.

4.21. Закон о заштити становништва од заразних болести

Лице оболело од заразне болести, односно носилац узрочника заразне болести дужно је да даје истините податке током епидемиолошког испитивања и да се придржава одређених мера и упутстава здравствене установе, односно налога доктора медицине, нарочито у погледу спречавања преношења заразне болести,¹⁰⁵ у противном казниће се новчаном казном у износу од 30.000 до 150.000 динара за прекршај.¹⁰⁶

Као што је већ раније и поменуто, у вршењу инспекцијског надзора санитарни инспектор има право и дужност да поднесе и пријаву надлежном органу за учињено кривично дело, односно захтев надлежном органу за покретање прекршајног поступка у складу са законом, уколико се лице није придржавало дужности које има.¹⁰⁷

4.22. Кривични законик и HIV

Кривична дела поводом којих санитарни инспектор може поднети кривичну пријаву описана су Кривичном законнику.¹⁰⁸ То су, у смислу Закона о заштити становништва од заразних болести, преношење заразне болести¹⁰⁹ и преношење инфекције узроковане HIV-ом.¹¹⁰

Кривични законик преношење HIV инфекције назива кривичним делом и одређује казне за починиоце овог дела. Кривични законик прописује да је кажњиво друго лице довести у опасност од инфекције (могућност преноса, а не и пренос), намерно и ненамерно преношење инфекције, а најстоже се санкционише ако инфекција доведе до смрти зараженог лица. Запрећене казне за ово кривично дело су од две до 15 година затвора, у зависности од облика извршења овог кривичног дела. Ко свесно другог доведе у опасност од инфекције HIV-ом казниће се затвором до две године.¹¹¹ Ко се свесно не придржава прописа и мера који се односе на спречавање ширења HIV инфекције и тиме из нехата доведе до преношења инфекције HIV-ом на друго лице, казниће се затвором од једне до пет година.¹¹² Ко знајући да је заражен HIV-ом свесно пренесе на другог ту инфекцију, казниће се затвором од две до дванаест година, а у случају да је наступила смрт зараженог лица, учинилац ће

¹⁰⁵ Члан 69. Закона о заштити становништва од заразних болести

¹⁰⁶ Члан 85. тачка 9. Закона о заштити становништва од заразних болести

¹⁰⁷ Члан 73. став 2. тачка 14 Закона о заштити становништва од заразних болести

¹⁰⁸ Кривични законик, "Сл. гласник РС", бр. 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 - испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014 и 94/2016.

¹⁰⁹ Члан 249. Кривичног законика

¹¹⁰ Члан 250. Кривичног законика

¹¹¹ Члан 250. став 1. Кривичног законика

¹¹² Члан 250. став 2. Кривичног законика

се казнити затвором од пет до 15 година.¹¹³ Ако је дело учињено из нехата, учинилац ће се казнити за дело из става 3. затвором до три године, а за дело из става 4. затвором од шест месеци до пет година.¹¹⁴

Да би се избегле санкције Кривичног законика у вези са довођењем у опасност и нехатним преношењем HIV-а, морају се, пре свега, поштовати мере и прописи из Закона о заштити становништва од заразних болести и упутстава надлежних лекара.

4.23. Особе које живе са HIV-ом према којима се извршавају кривичне санкције

Светска здравствена организација препознаје особе на издржавању кривичних санкција за једну од кључних популација у ризику од HIV-а, са проценом да је преваленција HIV инфекције, полно преносивих инфекција, хепатитиса Б и Ц и туберкулозе међу њима два до десет пута већа него у општој популацији.

Поступак извршења кривичних санкција према пунолетним лицим уређује се Законом о извршењу кривичних санкција.¹¹⁵ Осуђене особе инфициране HIV-ом има право на здравствену заштиту у складу са законом који уређује здравствену заштиту и одредбама Закона о извршењу кривичних санкција.¹¹⁶ Осуђеном лицу са дијагностикованом HIV инфекцијом ће се обезбедити лекови са позитивне листе лекова који се прописују и особама које нису на извршењу кривичних санкција.

Од лекара је потребно прибавити информације да ли је лице инфицирано HIV-ом способно за извршење мере задржавања са аспекта његовог здравственог стања; да ли је потребан посебан режим исхране и какав; да се ли је неопходно давати му одређену терапију, и то коју, у којим дозама и динамици, ко треба да издаје терапију.¹¹⁷

Лечење осуђеног инфицираног HIV-ом се спроводи уз његов пристанак,¹¹⁸ и он има право да буде упознат са налазима о његовом здравственом стању и садржином његовог здравственог картона, осим у случајевима предвиђеним прописима који уређују здравствену заштиту. Уз писмену сагласност осуђеног,

¹¹³ Члан 250. Ст. 3 и 4 Кривичног законика

¹¹⁴ Члан 250. став 5. Кривичног законика

¹¹⁵ Закон о извршењу кривичних санкција, "Сл. гласник РС", бр. 55/2014.

¹¹⁶ Члан 113. Закон о извршењу кривичних санкција

¹¹⁷ Стојановић, А., Анализа поступања према лицима у полицијском задржавању и примене полицијских овлашћења у контексту упућених препорука Заштитника грађана, Стручне анализе правних аката у области људских права, стр.16-22, доступно на: <https://www.ombudsman.rs/index.php/4540-2016-01-15-08-19-55>, 5.05.2019.

¹¹⁸ Члан 114. Закон о извршењу кривичних санкција

завод може затражити медицинску документацију од здравствене установе у којој се осуђени лечио пре ступања на извршење казне.

Према осуђеном за кога постоји опасност од бекства, насилничког понашања, самоповређивања или угрожавања реда и безбедности друге врсте, који се на други начин не могу отклонити, изузетно се може наредити посебна мера, тестирање на заразне болести или психоактивне супстанце.¹¹⁹ Примену посебне мере одређује управник завода или лице које он овласти на писани и образложени предлог руководиоца организационе јединице завода.

У случају основане сумње у постојање заразних болести или узимања опојних дрога или психоактивних супстанци, могуће је од осуђеног узимати узорке крви и мокраће у мери неопходној за испитивање према правилима медицинске струке, односно коришћење одговарајућег теста.¹²⁰ За тестирање на HIV и вирус хепатитиса Ц, потребан је пристанак осуђеног.¹²¹

4.24. Провера здравственог статуса/ HIV статуса приликом путовања у друге земље

Провера HIV статуса може се поставити као услов за добијање визе. Неке земље имају ограничења која су везана за улазак у земљу и боравак у њој у односу на особе које живе са HIV-ом. Најбоље је да се пре пута информисете.

Информације о визном режиму и путовањима у иностранство доступне су на веб сајту: <http://www.mfa.gov.rs/sr/index.php/konzularni-poslovi/putovanja-u-inostranstvo/vize-za-inostranstvo-i-informacije-o-drzavama?lang=lat>

4.25. Пренос лекова приликом путовања у друге земље

С обзиром да на путовање носите и АРВ терапију (и неке друге лекове) да бисте избегли непријатности на царини, најбоље је да од вашег инфектолога или изабраног лекара узмете поврду о коришћењу терапије. Напомињемо да се терапија може подићи за потребе од месец дана.

4.26. Бесплатна правна помоћ

Закон о бесплатној правној помоћи почиње да се примењује од **1. октобра 2019. године**. Законом о бесплатној правној помоћи ("Сл.гласник РС" бр.87/2008) је прописано да бесплатну правну помоћ може да пружа само пружалац који је уписан у Регистар пружалаца бесплатне правне помоћи и бесплатне правне подршке.

¹¹⁹ Члан 149. Закон о извршењу кривичних санкција

¹²⁰ Члан 153. став 1. Закона о извршењу кривичних санкција

¹²¹ Члан 153. став 2. Закона о извршењу кривичних санкција

Пружаоци бесплатне правне помоћи прописани су чланом 9. Закона:

1. Адвокати

-у свим поступцима

2. Службе правне помоћи у јединицама локалне самоуправе

- у складу са овлашћењима лица које ради у служби бесплатне правне помоћи, према процесним законима

3. Удружења:

· непосредно пружају бесплатну правну помоћ у поступцима остваривања права на азил и заштите од дискриминације.

· удружења могу пружати бесплатну правну помоћ у оквиру циљева због којих су основана тако што ће по свом избору ангажовати адвокате да у име тих организација пружају бесплатну правну помоћ.

· ако се законима који уређују одговарајући поступак не захтева да заступник мора бити адвокат, бесплатну правну помоћ у удружењу пружа дипломирани правник.

Пружаоци бесплатне правне помоћи пружају и бесплатну правну подршку, сагласно својим овлашћењима прописаним законом.

Пружаоци бесплатне правне подршке прописани су чланом 12. Закона о бесплатној правној помоћи :

1. Јавни бележници,

2. Посредници

3. Правни факултети.

Пружаоци бесплатне правне подршке не смеју да пружају бесплатну правну помоћ.

Регистар пружалаца бесплатне правне помоћи и бесплатне правне подршке, као и образац захтева за одобравање бесплатне правне помоћи можете пронаћи на следећем линку <https://www.mpravde.gov.rs/tekst/26350/registar-pruzalaca-besplatne-pravne-pomoci-i-besplatne-pravne-podrske.php>

Закон је определио три категорије грађана који имају право на бесплатног адвоката (бесплатну правну помоћ и подршку), а то су пре свега они који примају социјалну помоћ или дечији додатак.

У другој категорији су грађани чија су примања толика да дошли на ниво потребе за социјалном помоћи или дечијим додатком, када би ангажовали адвоката.

Трећа група корисника није опредељена финансијским статусом, већ бесплатну правну помоћ добијају као рањиве групе.

Закон је дефинисао тринаест рањивих група међу којима су: примаоци социјалне помоћи, особе са инвалидитетом, деца без родитељског старања, млади без родитељског старања до 26.године, жртве породичног насиља, жртве дискриминације и тровине људима, особе на обавезном психијатријском лечењу у здравственој установи, особе против којих се води поступак лишења или враћања пословне способности, азиланти, избеглице и интерно расељена лица, одрасле и старије особе смештене у установе социјалне заштите, особе које су у ванпарничном поступку доказивања времена и места рођења, принудно исељене и пресељене особе

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

364-785.14:[616.98:578.828-056.24(497.11)

ПОЗИТИВАН живот / [аутори текстова Данијела Симић... и др.]. - Београд : Човекољубље,
Добротворна фондација Српске православне цркве , 2019 (Београд : Бернар). - 126 стр. ; 30 см

Податак о ауторима преузет из колофона. - Тираж 3.000. - Напомене и библиографске референце
уз текст.

ISBN 978-86-88757-08-9 (Човекољубље)

а) Социјална интеграција - Особе које живе са HIV-ом - Србија

COBISS.SR-ID 281173260

ПОЗИТИВАН ЖИВОТ

ЧОВЕКОЉУБЉЕ

Добротворна фондација Српске Православне Цркве

Августа Цесарца 25, 11040, Београд, Србија

+381 11 36 72 970

www.covekoljublje.org

ЧОВЕКОЉУБЉЕ

ДОБРОТВОРНА ФОНДАЦИЈА
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ СРБИЈЕ
„Др Милан Јовановић Батућ“

Brot
für die Welt